

ERWIN PANOFSKY YÖNTEMİ İLE E. HOPPER'İN GECE KUŞLARI TABLOSUNUN ANALİTİK ÇÖZÜMLEMESİ

Analytical Analsis of E.Hopper's Night Birds Table By Erwin Panofsky Method

Dr. Öğr. Üyesi Setenay SEZER BABALIOĞLU

Doğuş Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Grafik Tasarımı Programı, ssezer@dogus.edu.tr , İstanbul/Türkiye

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2457-1313>

ÖZET

Bu çalışmada Erwin Panofsky'nin "İkonografik ve İkonolojik Sanat Eleştirisi" yönteminden yararlanılarak Edward Hopper'ın 1942 yılında yaptığı "Nighthawks (Gece Kuşları)" adlı eseri analiz edilmiştir.

Resim Hopper'ın, dışarıdaki gece ve ışıklı alanlarda toplanan insanların yalnızlığını vurgulamak için ışığı dramatize ederek kullandığı en ünlü resimlerden biridir. Yukardan gelen parlak ışık, terk edilmiş kaldırımın üstünde gölge oyunu oynarken lokantanın kıvrımlı camı, vitrindeki desenlerle kesişmektedir. Ünlü resim, sonsuz olanakları ve kaçınılmaz başarısızlıkları içinde barındıran şehir hayatının melankolik romantizmini yakalayan bir anlatımı gözler önüne sermektedir.

Sanatçının eserleri, ülkenin hızlı değişimlere uğradığı ve geliştiği, kaygı ve kopukluk durumlarının da bir okadar arttığı Amerika'nın savaş sonrası dönemindeki durumuyla ayrılmaz hale gelmiş olsa da E.Hopper, eserlerinin Amerikan estetiğini yansıtmaktan daha fazlasını yaptığını düşünmektedir. Onlar sanatçının tarifiyle " içsel deneyimin" dışı vurulmuş halidir.

Araştırmada eserin; biçimi, kompozisyon kurgusu, konusu ve içeriği, sanatçının üslubu, kullanılan semboller, yapıldığı dönemin sanat hareketleri ve toplumun değerleri ele alınarak, özellikle sanat eğitiminde eserlerin incelenmesinde kullanılan bir yöntem olan Panofsky'nin ikonografik ve ikonolojik çözümleme yönteminin önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: E.Hopper, Gece Kuşları, Ervin Panovski

ABSTRACT

In this study, Erwin Panofsky's 1942 work "night birds" by Edward Hopper was analyzed based on the method of "iconographic and Iconological Art Criticism".

The painting is one of Hopper's most famous paintings, which he used to dramatize daylight, night, or illuminated spaces, highlighting the loneliness of people gathered outside at night and in illuminated spaces. The bright light from above intersects the curving glass of the diner with patterns in the display case as the shadow plays on top of the abandoned pavement. The famous painting reveals a narrative that captures the melancholic romance of city life, which embodies endless possibilities and inevitable failings.

The artist's works are inseparable from America's post-war situation, where the country has undergone rapid changes and developed, and where anxiety and disconnection have increased.Hopper considers that his works do more than reflect American aesthetics. They are an expression of the artist's " inner experience."

The form of research work, compositional, subject, and content, the style of the artist, the symbols used in the era's art movements and by considering the values of the society, especially the works of Panofsky in art education, which is a method used in the study of analysis method we have tried to emphasize the importance of iconographic and chronological.

Key Words: E.Hopper, Nighthawks , Ervin Panovski

1. GİRİŞ

Bu araştırma çerçevesinde Edward Hopper'ın Gece Kuşları (Nighthawks) üzerine alan yazında bir değerlendirme olmadığı görülmüştür. Eser, Edward Hopper'ın 1942 yılında yaptığı, çoğu kez yalnızlıkla bağdaştırılan eserdir.Araştırmada eserin analizi, Erwin Panofsky'nin İkonografik ve İkonolojik inceleme yöntemine göre yapılmıştır. "İkonografik ve ikonolojik Sanat Eleştirisi" yöntemi, "doğal anlam" , "uzlaşmalı anlam" ve "içsel anlam" olarak üç alt başlıktan oluşmaktadır.

2. ERWIN PANOFSKY

Erwin Panofsky, 1892'de Almanya'nın Hannover kentinde doğmuştur. Berlin, Münih ve Freiburg Üniversitelerinde eğitim gördükten sonra 1921 yılında Hamburg Üniversitesinde sanat tarihi dersleri vermeye başlamış ve 1926 – 1933 yılları arasında bu üniversitede professor olarak görev almıştır. 1931 – 1933 yılları arasında New York Üniversitesinde misafir professor olarak dersler veren Panofsky, Hitler'in iktidara geçmesiyle birlikte ABD'ye yerleşmiştir. 1935'te

Princeton Üniversitesinde, İleri Araştırmalar Enstitüsü'nde professor olarak çalışmaya başlamıştır. Bu dönemi “Cennete kovuldum” açıklamasıyla anıyordu ve yaşamının sonuna kadar bu görevi sürdürmüştür. (Minor, 2012 : 231)

Çalışmalarında sanatı, çağın insan eylemlerinin bütünü içinde ele almış ve dış görünüşlerin ötesinde, sanatın yaratılmasındaki özel yanları bulup çıkartmaya çalışan Panofsky, sanatın formuyla içeriğini dengeye sokmayı başarmıştır.

Panofsky'ye göre, sanat yapıtı, içine olduğu ve bir parçası olduğu kültür ortamının içerisinde – yani dönemin felsefesi, toplumsal yapısı, psikolojisi, dinsel ortamı, politik ve ekonomik durumu vb. olguları ile birlikte- ele alınıp incelenmelidir.” (Panofsky, 1995: 11)

Wölfflin ile Riegl'in biçimlerini gösterge bilimde anlatan Panofsky, buna “ ikonoloji” demiştir. Kendi söylemiyle İkonoloji; “derinleştirilmiş ikonografi” veya “yorumsallaşmış sanat tarihi”dir.

Wölfflin'in yapıtın biçimsel çözümlemesi için geliştirdiği beş kuram yerine; “Doğal anlam, Uzlaşım sal anlam ve İçsel anlam” olarak adlandırdığı, günümüzde de sıklıkla kullanılan üç yöntem geliştirmiştir.

Bir yapıtta görülen biçimleri, kişinin tanıdığı nesnelere benzeterek; bu biçimler arasındaki ilişkileri belirterek, yani bu biçimlerin hangi hareketler içinde olduğunu ortaya çıkararak doğal (olgusal) anlam elde edilmektedir. Panofsky bu aşamalardan ilkinin “ön-ikonografik inceleme” olarak adlandırır. Belirli nesnelere benzetip isimlendirilen, daha sonradan bu biçimlerin ifade ettiği hareketler saptanarak eserin ifadesel anlamı ortaya konabilir. Çevresel etmenler insanın üzerinde farklı duygusal yoğunluklar oluşturabilir. Örneğin sevgi, acı, hüzün, nefret gibi. Tüm bunlar ifadesel nitelikler olarak tanımlanmaktadır. Böylece olgusal ve ifadesel anlamların analizi sayesinde “doğal anlam”a ulaşılabilir (Cömert, 2010: 15).

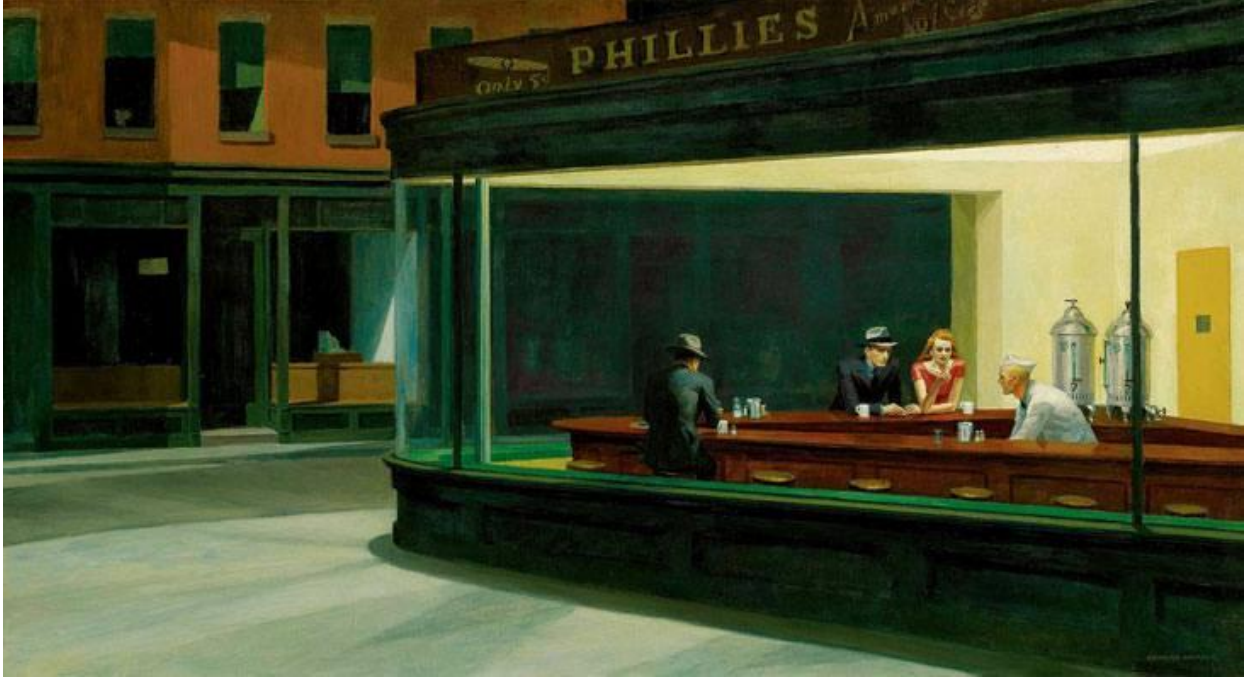
Panofsky, ikinci inceleme aşamasını “ikonografik tanımlama” şeklinde adlandırmaktadır. Bu, sanat yapıtında betimlenmemiş olan biçimlerle, tema ve kavramlar arasında bir bağ oluşturulması, imgelerin çözümlenerek öykü ve alegorilerin belirlenmesi işlemidir(Akyürek, 195:12). Panofsky, eserin ilk bakışta kapalı kalan ve gündelik tecrübelerle açıklanamayan anlamına “ uzlaşım sal anlam” der. Bu anlamı bulmak için gündelik deneyimlerin dışına çıkmak ve onları ekstra bilgilerle geliştirmek gerekir (Cömert, 2010: 16).

3. YÖNTEM

Bu çalışma Erwin Panofsky'nin “Doğal anlam, Uzlaşım sal anlam ve İçsel anlam” olarak adlandırdığı yöntemler esas alınarak analiz edilmiştir. Edward Hopper'ın 1942 yılında yaptığı “Gece Kuşları “ adlı eser, Erwin Panofsky'nin “İkonografik ve ikonolojik Sanat Eleştirisi” yöntemi olarak bilinen, doğal anlam (olgusal, ifadesel anlam), uzlaşım sal anlam (ikincil anlam) ve içsel anlam (içerik) alt başlıklarından oluşan yöntemler doğrultusunda incelenmiştir.

4. DEVRİN SANAT AKIMLARINA SIRT ÇEVİRMİŞ BİR RESSAM; EDWARD HOPPER

1882 yılında New York'ta doğan Amerikalı ressam ve grafiker Edward Hopper resim eğitimi aldığı New York Sanat ve Tasarım Okulu'ndan 1906 yılında mezun olduktan sonra sanattaki değişimleri, yakından izleyebilmek için başta Fransa olmak üzere birçok Avrupa şehrinde bulunmuştur. Ancak modernist akımlardan pek etkilenmemiş, çağdaşların aksine gerçekçi ressamlar dikkatini çekmiştir.

Şekil 1. Hopper, E. (Sanatçı). (1942). NightHawks, 84x152 cm [Tuval üzerine yağlı boya]. Chicago Sanat Enstitüsü, Chicago.

4.1. Doğal Anlam (Olgusal, ifadesel anlam)

Olgusal ve ifadesel olmak üzere alt kategorilere ayrılan doğal anlam; saf biçimleri, insan, hayvan, bitki ve benzeri şeyler gibi doğal nesnelere temsilleri olarak saptanarak, bir duruşun veya hareketin ifadesel nitelikleri algılanarak kavranır. Kısaca; en temel anlayış seviyesine, yani çalışmanın doğal algısına karşılık gelmelidir. Mesajı anlamak için bilgi veya derinlemesine kültürel alanlar, açıklamalar kullanılmamaktadır.

Bu doğrultuda eserin doğal anlamı incelendiğinde; gece geç bir saatte, kapısı olmayan ufak bir lokanta içinde dört figür resmedilmiştir. Yüzleri dönük üç figür ve sırtı dönük duran bir figür mevcuttur. Yüzleri dönük üç figürden biri kadın diğerleri erkektir. Kadının kırmızı bir elbisesi, adamın da şapkası ve takım elbisesi vardır, üçüncü figürün de üzerinde beyaz bir forma vardır. Sırtı dönük figür de şapka takan, takım elbiseli bir erkektir. Resimde lokantanın ışıkları dışında başka bir ışık kullanılmamıştır. Resmin solunda, yarısına kadar örtülü perdeleri olan bir bina ve binanın altında bir dükkan görülmektedir. Dükkanın camından da bir yazar kasar görünmektedir.

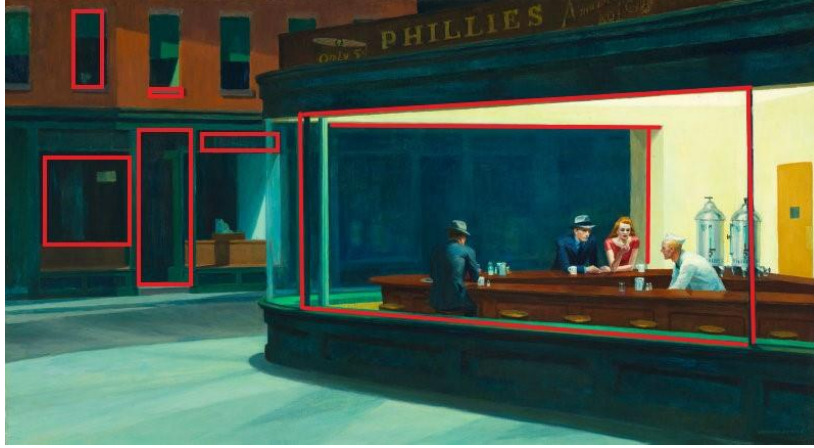
4.2. Uzlaşmalı Anlam (İkincil anlam)

Bu sanat yapıtında betimlenmiş olan biçimlere, tema ve kavramlar arasında bir bağ kurulması, imgelerin çözümlenerek öykü ve alegorilerin saptanmasıdır (Panofsky,1995,s.12). Uzlaşmalı (İkincil) anlamı Panofski “ ikonografik tanımlama” olarak adlandırmaktadır.

“Nighthawks” sanatçının New York’ta bir restoranda dört figürü konu aldığı bir çalışmadır. Restoran dışında hiçbir yerin açık olmaması ve herhangi bir yaşam belirtisi olmaması zamanın gecenin ileri bir saati olduğunu betimlemektedir. Resmin adı da gece geç yatanlara verilen bir ad olan ve Türkçe karşılığı “ gece kuşu” sözcüğünün karşılığı olan “Nighthawks” ’tur. Türkçe’deki anlamının yanı sıra İngilizce’de yırtıcı, avcı kuş anlamına gelen “Nighthawks” ismine biden fazla anlam yüklenebilecek olsa da Hopper tablonun yaratım süreci için “Tamamen bilinçsizce, yalnızlaşan büyük bir şehri resmettim diyerek özetlemektedir.

Tabloda görülen yapılar, Hopper’ın bir dönem yaşadığı New York Village’da iki caddenin kesişiminde yer alan bir dinerden esinlenilmiştir. Resim belirli bir sokak veya caddeye ait değildir. Hopper resminde, binaların, şehirlerin, modern dünyanın insanları nasıl esir aldığını, içinde yaşadığımız ortamın nasıl bir tutsaklık olduğunu vurgulamak için dış mekanda kare - dikdörtgen formları ortaya çıkaran düz çizgiler kullanarak mekanı genelleştirerek buranın herhangi bir yer

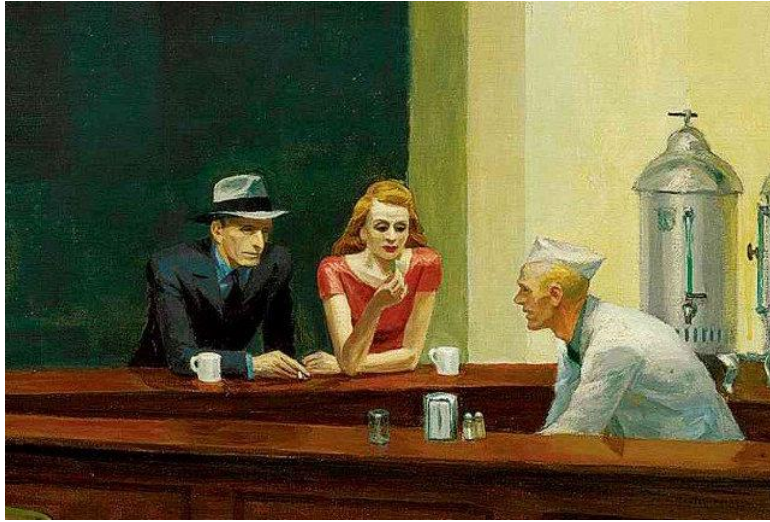
olabileceğini vurgulamıştır. Dış mekanda kullanılan bu kare – dikdörtgen formlar resimde hareketsizlik, donukluk, soğukluk etkisi yaratırken, iç mekanda kullanılan eğik çizgiler ve ovallik canlılık, hareketlilik etkisi yaratmaktadır.

Şekil 2. Hopper, E. (1942). NightHawks tablosunda kare- dikdörtgen formlar.

Lokantanın bulunduğu sokaklar sessiz ve ıssız resmedilmiştir. 1940'ların başında popüler şekilde kullanılmaya başlayan floresan ışık, Hopper'ın bu tablosunda, lokantayı ve New York'un karanlık sokaklarını aydınlatacak kadar parlak resmedilmiştir. İç mekan duvarlarında kullanılan renk resme canlı bir hava vererek izleyicinin dikkatini iç mekana yöneltmektedir. Lokantadan gelen parlak ışık, gece karanlığını yansıtan bir geriplan, geç saatlerde boş dükkan ve ıssız caddeler o dönemin meşhur "Film Noir" Hollywood film türünün alışıldık görünümüne benzemektedir.

Cam kaplı lokantanın içerisinde, net bir şekilde ne kadar kahve kaldığını görebildiğimiz bir kahve makinası detayı ve lokantanın hemen üst kısmında, Madison reklamcılığın önemli dönemlerine denk düşen bir reklam görülmektedir. Phillies marka sigaraya ait reklam tabelasında "Only 5 ¢" yazmaktadır. Bu detaylarla adeta " Sigaramız yanımızda, kahvemiz hazır" mesajı vererek şehir hayatının dayatmış olduğu stres atıcılara gönderme yapmaktadır.

Şekil 3. Hopper, E. (1942). NightHawks tablosunda yüzü izleyiciye dönük 3 figür.

Resimde, Lokantanın içinde oturan 3 müşteri ve üçgen bir tezgahın ortasında bulunan, beyaz giysili, başında gemici şapkası olan, restoranın tek çalışanı görülmektedir. Kızıl saçlı, yoğun makyajlı, kırmızı elbiseli " femme fatale"i andıran bir kadın ile Hopper'ın eşi Josephin'in notlarında; "Gece kuşu olan adam karanlık bir takım elbisesinin içinde. Başında siyah bandı ile beraber olan çelik grisi şapkası, mavi gömleği (temiz), elinde sigarasını tutuyor." şeklinde betimlediği burnu gagayı andıran figür, beraber gibi görünseler de Hopper'ın diğer eserlerinde de olduğu gibi birbirleriyle yan yana olmak dışında herhangi bir yakınlıkları bulunmamaktadır.

Şekil 4. Hopper, E. (1942). NightHawks tablosundan bir kesit.

Hopper'ın bu resmi, 7 Aralık 1941 yılında Japonya tarafından yapılan Pearl Harbor saldırısı sırasında yapmış olması ; restoran çalışanını, beyaz formalı ve gemici şapkalı resmederek döneme gönderme yaptığını düşündürmektedir.

Şekil 5. Hopper, E. (1942). NightHawks tablosundan bir kesit.

Resmin solunda sırtı izleyiciye dönük, şapkalı ve takım elbiseli bu figür de tek başınadır. Hopper, sırtı dönük bu figürü kullandığı renklerle, resmin ortasında görünmez hale getirerek, şehir hayatının insanı yalnızlaştırarak karanlığa sürüklediğini vurgulamıştır. Figürlerin hiçbiri ne birbirlerine bakmakta, ne de konuşmaktadırlar; tek ortaklıkları aynı saatlerde aynı mekanda olmalarıdır. Birbirlerine çok yakın gibi görünen bu sözde samimi ortam, modern yaşamın her şeyi tüketen yalnızlığını mükemmel bir şekilde göz önüne sermektedir.

Resimdeki insanların giysileri ince ve üzerlerine giymek için paltoları da yoktur. Figürlerin giysilerinden ve lokantanın karşısındaki binada yer alan tim pencerelerin açık olmasından yola çıkılarak sıcak bir yaz gecesinin ilerlemiş saatlerinin tasvir edildiği kanısına varılmaktadır.

Dikkatli bakıldığında lokantanın dışarıdan içeri girmek için görünen bir kapısı bulunmamaktadır. Lokantadaki müşterilerin lokantaya sıkışıp kalmasının yanı sıra üçgen tezgahın arkasında çalışan beyaz giysili adam için de, o bar tezgahından bir çıkış noktası bulunmamaktadır. Resimde görünen tek kapı bir çıkış kapısı olmaktan çok mutfağa açılan bir kapıyı andırmaktadır. Bu ayrıntılar şehir hayatı içinde sıkışıp kalma, tuzağa kapılma ya da hapsedilme gibi unsurları öne çıkarmaktadır. Bu duygu sanatçının diğer resimlerinde de görülen bireyin izolasyonunu anlatmaktadır.

Amerika'nın İkinci Dünya Savaşı'na girmesinden hemen sonra tamamlanan bu eser, dünyayı değiştiren çatışmanın soğutma etkilerinin bir göstergesi olarak görülmektedir.

4.3. İçsel Anlam (İçerik)

Sanat yapıtının oluştuğu dönemin kültürel niteliklerinin, sanatçının kişiliğinin ve bu kültür ortamının oluşumuna katkıda bulunduğu sanat yapıtının içerdiği anlamı irdeleyen bu aşamaya Panofsky; “ ikonolojik tanımlama” ifadesini kullanmaktadır.

Bu anlam, bir ulusun, bir dönemin, bir sınıfın, bir dinsel ya da felsefi düşüncenin -bir şahsiyet tarafından bilinçsizce değerlendirilip bir eserde somutlaşan- temel tutumunu açığa vuran esas ilkeler saptanarak anlaşılır. Bu ilkelerin hem ' kompozisyon yöntemleri' hem de 'ikonografik anlam' ile açığa çıkarılıp aydınlatıldığını söylemeye gerek yok. Hatta içsel anlam veya içeriğın sahiden konu yorumlanması belli bir ülkeye, döneme veya sanatçıya özgü teknik yöntemleri açığa vurabilir. Örnek olarak bir aborjinin doğal olarak Son akşam yemeği tablosunun konusunu anlayamayacağını resmin ikonografik anlamını kavramak için İncillerin içeriği hakkında bilgi sahibi olması gerektiğini belirtmektedir. (Panofsky,1939, s.28-29)

Edward Hopper, yaptığı kır ve kent manzaralarında sadeleştirdiği biçimsel öğeler, ışık-gölge kontrastlıkları ve mimari yapılar eşliğinde resmedilen günlük yaşam sahneleri sıklıkla yalnızlık, sessizlik, melankoli, yabancılaşma gibi kavramlarla ilişkilendirilmektedir. Kurulan bu ilişki 20. Yy Amerika'sının modern kent hayatı ve bu hayatın bireyler üzerindeki etkileri incelendiğinde anlam kazanmaktadır. Bu sebeple Hopper'ın resimlerinin anlaşılması için, dönemin özelliklerinin referans alınması gerekmektedir. (Aldoğan, s.245)

Jessica Murphy, Hopper'ın çalışmalarında yer alan figürlerin kendi evlerinden çok, sinema salonları, otel odaları veya restoran gibi kamusal alanlarda vakit geçirirken gösterildiğini vurgulayarak sanatçının gündelik yaşamın çeşitli anlarını resmettiğini belirtmiştir. Bu durum sanatçının çalışmalarının, hayatın her anında etkileri hissedilen modernite ile ilişkisinin tespiti açısından önemlidir. (Aldoğan, s.245)

Hopper'ın popülerliğini Amerikan ruhunun derinliklerinde bir şeye dokunmasına bağlayan yazar Edward Lucie-Smith “Amerikalılar kendilerine hakikati gösteren bir ayna tuttuğunu hissediyorlar” (Lucie-Smith, 2002, s. 126) sözleriyle sanatçıdan bahsetmektedir. Bu noktada Hopper'ı anlamak için Amerikan toplumunda yaşanan iki önemli olaydan da bahsedilmesi gerekmektedir. İlki, Amerika'nın iki dünya savaşını birden yaşayan ülkelerden biri olmasıdır. I. Dünya Savaşı'na göre çok daha yıkıcı sonuçlara sahip olan ve Amerika'nın da bütün gücüyle içerisinde yer aldığı II. Dünya Savaşı'nın etkileri Amerikan toplumunu derinlemesine yaralamıştır. Bu toplumun bir parçası olan Hopper'ın da bu duruma kayıtsız kalmış olabileceği düşünölemeyeceği için sanatçının resimlerindeki figürlerin endişeli ve huzursuz halleriyle savaş psikolojisi arasında bir bağ kurulabilir.

İkinci önemli konu ise, 1929 yılında Amerika'da başlayan ve neredeyse on yıl süren “Büyük Buhran” krizidir. Nevins & Commager'in ABD Tarihi isimli kitabında “ülkenin tarihindeki en yıkıcı kriz” olarak nitelenen bu kriz, ülkenin içinde bulunduğu duruma bakıldığında “oldukça olası bir durum” olarak ifade edilmektedir. Büyük Buhran'ın etkileri Hopper'ın resimlerinde; binalar arasında figürlerin konumlanması, figürler arasındaki kopukluk, terkedilmiş metropol havasıyla yaratılan gizemli atmosfer, ışık-gölgenin yarattığı kontrastlar gibi metaforlarla dolaylı olarak yer alır. Bu sebeple sanatçının resimleri, ressamın yaşadığı dönem ve coğrafya (1882–1967) ile ilişkilendirilmezse günlük yaşamın sıradan anları olarak değerlendirilecek ve resimde tercih edilen sade anlatımın altında yatan derinliğe ulaşamayacaktır. (Aldoğan, s.246)

Edward Hopper'ın çoğu kez yalnızlıkla bağdaştırılan Nighthawks aslı bu eseri sonsuz olanakları ve kaçınılmaz başarısızlıkları içinde barındıran şehir hayatının melankolik romantizmini yakalayan bir anlatımı göz önüne sermektedir. Nighthawks Hopper'ın, Amerikan kültüründe “Diner” olarak adlandırılan, insanların yemek yiyip, sohbet edip şehrin yalnız ve sıkıntılı ortamından kurtulmak için gittiği mekanlardan esinlenerek yaptığı bir lokantada dört figürü konu almaktadır. Restoran dışında her yerin kapalı olması ve herhangi bir yaşam belirtisi olmaması

sadece, büyük bir şehirde yaşamının acı yabancılaşmasını değil, 1941 Pearl Harbor saldırısından sonra ABD'yi yakalayan paranoyayı da tasvir etmektedir. 7 Aralık 1941 yılında Japonya tarafından ABD'nin Büyük Okyanus Hawaii sahilindeki askeri gemilerin bulunduğu üsse hava saldırısı yapılmasından sonra, olası saldırıları önlemek için tüm şehir geceleri karartılmaktaydı. Resimde işlenen karanlık sokaklar, ülkenin içinde bulunduğu bu durumu yansıtmaktadır. Hopper'ın eşi Josephine'in notlarında belirttiği "Ed, bombalama olasılığına yakından bakmayı reddediyor." ifadesinden yola çıkarak, tabloda tasvirlenen lokantanın Hopper'ın atölyesinin yansıması olabilme olasılığını; lokanta dışındaki her yerin karanlık olmasının Hopper'ın duruma aldırmadığı bilgisinin desteklemektedir. Ancak Amerikan yaşam tarzına olan bağlılığı ve diğer resimlerindeki konu yaklaşımı düşünüldüğünde toplumsal anlamda böylesine büyük bir etki yaratan savaşa karşı kayıtsız kaldığı ihtimalini zayıflatmaktadır.

Küçük- Gerçekçilik olarak da bilinen Precisionism akımının öncülerinden olan Hopper, resimlerinde bir hikaye anlatma amacı gütmemiştir, ancak bir hikaye üretmeye açık kompozisyonlar çalışmıştır. Sanatçı bu eserinde de öykü anlatmaktansa, modern şehir yaşamının kalabalık içinde dahi insanları yalnızlaştırmasını, savaş döneminde insanların yaşadığı izolasyonu öne çıkararak daha genel bir gerçeği göstermeye çalışmıştır. Birbirinden bağımsız kişiler, izleyiciye sırtı dönük yalnız adam, karanlık gece ve تنها sokaklar bu temayı vurgulayan öğelerdir. Figürlerin temsil ettiği haller, Hopper'ın tabloyu oluştururken kullandığı boyama tekniği ve işlediği ayrıntılarla oluşturduğu sabit ve sakin görüntü izleyicinin kendisini izole edilmiş hissetmesini sağlamaktadır. Sanat tarihçi Beth Harris ve Steven Zucker tabloyla ilgili; " Her şey yoruma açık, resmin bize anlattığı net bir öykü yok. Net olan tek şey bir başına, yalnız olma hissi. Yabancılaşma hissi" (Harris& Zucker,2018) demiştir. Resmin yapıldığı yıllar düşünüldüğünde eserin, tüm şiddetiyle devam etmekte olan İkinci Dünya Savaşı'nın insanlar üzerinde yarattığı travmatik durumları işlediği düşünülmektedir. Murphy (2007) de figürlerin yorgun ve birbirlerinden bağımsız hallerini savaş zamanı huzursuzluğuyla açıklamaktadır. (Aldoğan, s.250) Bu resmin Pearl Harbor saldırısı sırasında yapılması da eserde işlenen sahnenin savaş dönemiyle bağlantılı olduğu ihtimalini desteklemektedir. Restoran dışında görünen yazar kasa da bu bağlamda değerlendirilirse savaş zamanı Amerikan ekonomisini temsil etmektedir.

Şekil 6. Hopper, E. (1942). NightHawks tablosunda Restoran dışında görünen yazar kasa.

Amerikan sanat tarihinin en ikonik eserlerinden biri olan Nighthawks, Alfred Hitchcock, Mark Rothko, Tom Waits, George Segal, Banksy gibi sayısız sanatçının ilham kaynağı olmuştur.

5. SONUÇ

Bu çalışmada Erwin Panofsky'nin "İkonografik ve İkonolojik Sanat Eleştirisi" yöntemi esas alınarak Edward Hopper'ın 1942 yılında yaptığı "Gece Kuşları" adlı eseri analiz edilmiştir. Bu yöntem gereği; doğal anlam (olgusal, ifadesel anlam), uzlaşmalı anlam (ikincil anlam) ve içsel anlam (içerik) olmak üzere üç inceleme aşamasıyla konuya yaklaşılmıştır. İlk inceleme düzeyinde doğal olarak, esere ilk bakışta görülen biçim ve formlar açıklanarak figürlerin davranış ve

hareketleri betimlenmiş, hareketlerin ifade ettiği anlamlar bulunup, mekan-zaman tanımlanmış ve eserin doğal anlamı ortaya konulmuştur. İkinci aşama olan uzlaşmalı anlam incelemesinde; eserde kullanılan çizgi ve renk oluşumlarının hangi imgeleri ve kişileri temsil ettiği, kompozisyonun tamamına bakıldığında neyi betimlediği, sanatsal imgeler, öykü ve alegoriler tanımlanarak kompozisyon ile konu ve kavramlar arasında bir bağ kurulmuş, simge ve sembollerin kökenine inilmiştir. Üçüncü inceleme aşaması olan içsel anlamda; eserin yapıldığı dönemdeki kültürel nitelikler, sanatçının kişiliği ve bu ortamda doğan yapıtın içerdiği anlam irdelenmeye çalışılarak eserin ikonolojik tanımlamasına ulaşılmıştır.

Sonuç olarak kullanılan yöntem ve yapılan kapsamlı araştırmayla, eserin her yönüyle irdelenmesini sağlanmış, “İkonografik ve ikonolojik Sanat Eleştirisi” yöntemi ile bir resme nasıl bakılması gerektiği konusunda önemli kazanımlar edinilmiştir.

KAYNAKÇA

Aldoğan, A. (2019). Edward Hopper Resimlerinde Amerikan Günlük Hayatının Ve Modern Yaşamın İzleri. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (42), 243-253 Doi: 10.32547/Atauigsed.514986

Akyürek, E. (1995). Erwin Panofsky Ve “İkonografi Ve İkonoloji Üzerine”- Bilime Adanmış Bir Yaşam (S. 7-20), İstanbul: Afa Yayıncılık.

Cömert, B. (2008). *Mitoloji Ve İkonografi*, Ankara: De Ki Basım Yayım.

Dewey, J. (2010). *Okul Ve Toplum*, Ankara: Pegem Akademi.

Doss, E. (2015). Hopper’s Cool: Modernism And Emotional Restraint. *American Art*, 29 (3), 2-27.

Erinç, S. M. (1998). *Sanatın Boyutları*, İstanbul: Çınar Yayınları.

Erinç, S. M. (2004). *Kültür Sanat Kültür*, Ankara: Ütopya Yayınevi.

Gombrich, Ernst H. (2002). *Sanatın Öyküsü*, (Çev. Erol Erduran Ve Ömer Erduran), İstanbul: Remzi Kitabevi.

Harris, B., & Zucker, S. (2018, Aralık 01). Hopper, “Gece Kuşları” [Blog Yazısı]. Erişim Adresi: <https://tr.khanacademy.org/humanities/art-1010/art-between-wars/american-art-wii/v/edwardhopper-nighthawks-1942>

Karabulut, N. (2008). “Sanat Eğitiminde Bir Alt Disiplin Olarak Sanat Eleştirisi Ve Bir Akademik Eleştiri Örneği”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü E-Dergisi*, S. 20, S. 59-81. (01. 10. 2012 Tarihinde <http://edergi.atauni.edu.tr/> Adresinden Alınmıştır.)

Kiriçoğlu, Olcay T. (2005). *Sanatta E_İtim Görmek, Ö_Renmek, Yaratmak*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kiriçoğlu, Olcay T. (2009). *Sanat, Kültür, Yaratıcılık*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Murphy, J. (2007, Haziran). Edward Hopper (1882–1967) [Blog Yazısı]. Erişim Adresi: https://www.metmuseum.org/toah/hd/hopp/hd_hopp.htm

Panofsky, E. (1995). *Konografi Ve Konoloji: Rönesans Sanatının Ncelenmesine Giri*, (Çev. Engin Akyürek), İstanbul: Afa Yayıncılık.

San, İ. (2008). *Sanat Ve E_İtim*, Ankara: Ütopya Yayınevi.

Sanat Kitabı (1997). İstanbul: Yem Yayınları.

Sanat Tarihi Ansiklopedisi, (1983). (Cilt 2, S. 413-414). İstanbul: Görsel Yayınlar.

Tanilli, S. (2007). *Yüzyılların Gerçeği Ve Mirası* (Cilt 6). İstanbul: Alkım Yayınevi, A. (1999). *Dünya Sanat Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Wölfflin, H. (2000). *Sanat Tarihinin Temel Kavramları*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

<https://citaliarestauro.com/en/art-analysis-panofsky-method/>

<https://www.artic.edu/artworks/111628/nighthawks>